

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODUKU.

IV. letnik

V Ljubljani 1. oktobra 1903

št. 19.

Snujmo šolske hranilnice!

Brez vinarja ni goldinarja“, pravi slovenski pregovor in „Česar se Janezek ni učil, tega tudi Janez ne zna“, se glasi drug pregovor. Da sta ta dva pregovora resnična, menda nihče ne bode tajil. Z malim in v mladosti se mora pričeti, ako se hoče kaj posebnega doseči. In kdor si hoče pridobiti kako premoženje, mora tudi z malim že v mladosti pričeti. Zadovoljen človek sicer ne potrebuje in si tudi ne želi mnogo; toda nekaj malega imeti prihranjenega, je pa vendar le dobro; saj človek ne vé, kaj ga še lahko zadene. Pride dolgotrajna bolezen ali kaka druga nepričakovana nezgoda; kako dobro je, ako imaš takrat nekaj kronic prihranjenih, da si lahko olajšaš nesrečo, ki te je zadela.

Da si nižje revno ljudstvo vkljub svojim skromnim dohodkom prihrani kaj za stara leta, za bolezni, ali za kake druge izvanredne potrebe, je pa treba, da se mu že zgodaj vcepi zmisel za varčevanje. Rad priznavam, da ni lahka stvar, od majhne dnine, ki komaj zadostuje za vsakdanje potrebe, si še kaj prihraniti; a kdor pozna delavske sloje, vé, da je tudi to mogoče. Umetnost varčevanja pa ni prirojena, temveč treba se je je priučiti. In kakor se vsake reči človek v mladosti najlažje privadi, tako se je treba tudi varčevanja že z mladega učiti.

Ne zadostuje o varčnosti lepo govoriti, varčnost toplo priporočati, temveč treba je varčevanje dejansko izvrševati.

Druge države so že zdavnaj spoznale, kolikega pomena za blagostanje ljudstva je, da se mladina privadi varčevanju. Ustanovili so šolske hranilnice, katere so največji blagoslov za ljudstvo, zlasti za nižje delavske stanove. Take šolske hranilnice imajo Anglija, Belgija, Francija, Italija, Švica pa tudi Ogerska. Predstojnik državnih šol v Le Mans na Francoskem pravi v neki knjižici tako-le: „Med vsemi sredstvi, katere smo uporabljevali, da smo v nravni vzgoji naših učencev dosegli tolike uspehe, je eno, katero moramo posebno omeniti, namreč: vlaganje majhnih prihrankov naših gojencev v hranilnice. Da smo vplačevanje olajšali, smo na naši šoli ustanovili privatno blagajnico, v katero so učenci vlagali centim za centimom, in ko je vsota narasla do franka, vložila se je v okrajno hranilnico.“ In že l. 1877. je bilo na Francoskem 8033 šolskih hranilnic, v katere je vlagalo 176,040 otrok svoje doneske. Prihranjenega denarja je bilo tedaj 2,984.352 fr., L. 1886. pa so šteli že 23.980 hranilnic, 491.160 učencev-hranilcev in 11.934.268 fr vložnega denarja.

In kako izpodbuja mladino k varčevanju belgijska vlada! V letih 1873, 1874 in 1875 je razdelila nad 1000 hranilnih knjižic s skupnimi vlogami 40.000 frankov med vredne in ubožne učence, da bi jih vnela za nadaljno skrbno varčevanje. In nekaj let že mesto Bruselj vsako leto razdeli 4000 fr. ubogim otrokom v zneskih od 1 do 10 frankov. Zato je pa tudi bilo l. 1899 v Belgiji 7942 šolskih hranilnic in od 1,085.177 otrok jih je varčevalo 366.671, kojih premoženje je znašalo 8,593.769 frankov.

Angleška ima nad 1000 šolskih hranilnic, v katerih nad 200.000 otrok do 2½ milijona frankov obrestonosno nalaga. In tudi na Ogerskem so bile l. 1886. na 581 šolah vpeljane šolske hranilnice. Število vlog je znašalo 28.256, vsota naloženega denarja pa 226.528 K. V Italiji je bilo l. 1897. 6009 šolskih hranilnic. Vlagatelj je bilo 66.473, kojih vloge so znašale 295.777 lir.

Koliko lepega denarja prihranijo otroci le vsled tega, ker jih šolske hranilnice vabijo k varčevanju. Gotovo več kot polovica tega denarja bi se sicer porabilo za nepotrebne, dostikrat zelo škodljive reči.

Uradna poročila dokazujejo, da se je tam, kjer so šolske hranilnice, tudi pri odraslih varčevanje zelo povzdignilo. Tako se n. pr. na Francoskem od l. 1875. število hranilnih vlog v javnih hranilnicah pomnoži leto za letom za 2—300.000. Pa ne le število vlog, temveč tudi prihranjena vsota se množi leto za letom. L. 1875. se je pomnožila za 87 milijonov, l. 1876. za 109 milijonov in l. 1877. za 153 milijonov frankov.

To je menda dovolj dokazov, kako blagodejno vplivajo šolske hranilnice na mladino in posredno tudi na odraslo ljudstvo, kako se prav s šolskimi hranilnicami vzbuja v ljudstvu veselje do varčevanja.

V Avstriji imamo sicer poštno hranilnico, katera sprejema tudi male zneske in jih plodonosno nalaga; toda pravih uspehov z njo še nismo dosegli. S poštno hranilnico je združenih preveč sitnosti, katere ovirajo, da se ne uporablja tako, kakor bi bilo želeli.

Kreniti bo torej treba po zgledu drugih držav na drugo pot, po kateri se bo lažje in gotoveje dospelo do zaželjenega smotra: osnovati bo treba tudi pri nas šolske hranilnice!

Pa že vidim v duhu nekatere, ki zmajujejo z glavami misleč si: zopet se nam obeta nova sitnost. Res je, s šolsko hranilnico si nakopljemo zopet nekaj novega na glavo; toda kateri vesten učitelj, ki mu je dobra vzgoja otrok pri srcu, ne bo hotel žrtvovati par minut na dan, ali kako četrte ure na teden v to, da privadi svoje gojenčke varčnosti. In več kot par minut na dan se ne bo nihče zamudil s sprejemanjem tistih vinarčkov, katere mu bodo otroci radostnih lic prinašali, da si položé malo podlago, na katero bodo, ko bodo že šolo zapustili, še vedno nakladali in si tako s časom prihranili večje ali manjše imetje.

Prepričani smo do cela, da je učiteljeva dolžnost otroke učiti varčevanja; vemo tudi, da se s samo besedo ne doseže mnogo, in izgledi drugih držav nas učé, da so v to najprimerneje šolske hranilnice; zato sklenimo soglasno: Osnujmo tudi pri nas šolske hranilnice!

Ne vstrašimo se malega dela, ker lepi uspehi nam bodo naš trud obilno poplačali! Neki učitelj na Francoskem se je izjavil: „Posli pri šolski hranilnici mi odvzemo le pol ure v tednu. Toda pripravljen bi bil žrtvovati tudi celo uro; tako visoko cenim dobre učinke teh zavodov.“

* * *

Kako pa naj se uraduje v teh šolskih hranilnicah? Uradovanje je jako preprosto. Učitelj imej glavni zapisnik, v katerega se vpisujejo vložene in vzdignjene vloge ter narasle obresti; vsakemu učencu, ki vloži kaj v šolski hranilnici, pa se izda mala hranilna knjižica, v katero se mu vsaka vloga sproti vpiše. In to je skoro vse, česar je treba. Na Kranjskem so že po mnogih krajih vpeljane takozvane „Čebelice“. Za take hranilnice v malem obsegu se že dobé primerne tiskovine (v Katoliški tiskarni v Ljubljani), namreč: „Zapisnik hranilnih vlog“ in „Hranilne knjižice“. Po mojem mnenju bi bile te tiskovine najprikladneje tudi za šolske hranilnice.

Kdaj naj se pa obresti vpisujejo? Zaradi lažjega računanja se računajo obresti vedno od 1. dne sledečega meseca, ko se je vloga vložila, pa do 31. decembra. Seveda od majhnih zneskov ne bo mogoče vpisati še nikakih obresti; privzamejo pa se k naslednjim vlogam in se skupno za več vlog hkrati zaračunajo obresti do konca leta.

In po koliko odstotkov se obrestujejo hranilne vloge? Po toliko, po kolikor obrestuje dotična hranilnica, v katero se denar dalje nalaga.

Iz povedanega torej spoznamo, da s šolsko hranilnico ni toliko dela, kakor si znabiti kdo v strahu domišlja. Zaradi dela ne bo imel nihče povoda jim nasprotovati. Da pa še bolj potolažim tiste, ki se znabiti bojé novega bremena, povem naj še, kdaj se hranilne vloge sprejemajo? Vsak učitelj je dolžan četrte ure pred poukom biti v šoli. Seveda tisti čas lahko uporabi, da se še pripravlja na pouk, da pripravi učne pripomočke itd., — a tisti čas bi se lahko uporabil tudi v to, da bi se takrat sprejemale hra-

nilne vloge. Ni pa treba, da bi se sprejemale vsak dan, popolnoma zado-
stuje, ako se sprejemajo enkrat ali dvakrat v tednu.

Koliko se pa lahko vloži v šolsko hranilnico? Na Francoskem je naj-
višja vsota, katero sme učenec v teku enega mesca vložiti, določena na pet
frankov (4 K). S tem se zabranjuje, da ne prinašajo otroci poleg svojih pri-
hrankov tudi denar svojih staršev, kar bi se ne strinjalo z namenom šolskih
hranilnic. In nekako tako bi se lahko tudi za naše hranilnice določilo. Ako
pa kak otrok hoče, da se mu njegov prihranjeni denar izplača, je treba, da
temu pritrdijo tudi njegovi starši oziroma njegovi postavni varuhi.

Končno vprašanje bi le še bilo, kdo naj preskrbi potrebne tiskovine?
Kjer je krajni šolski svet za dobro vzgojo otrok vnet, tam bo gotovo z ve-
seljem kupil potrebne tiskovine krajni šolski svet. Kjer pa ni tako rado-
darnega krajnega šolskega sveta, da bi hotel žrtvovati nekaj kronic v ta
namen, tam se bo pa gotovo dobil kak drug mladino ljub, ki bo daroval
nekaj malega za to. Treba je le malo dobre volje od strani učitelja — in šolska hranilnica je takoj ustanovljena.

Tovariši in tovarišice! Sedaj je začetek šolskega leta in sedaj naj bo
tudi začetek prvih šolskih hranilnic na Slovenskem. Le pogumno na delo s
trdnim upanjem, da nam šolske oblasti v tem ne bodo stavile nikakih zaprek!

Jožef Novak,
c. kr. učitelj.

Pripomočki discipline v šoli in zunaj šole.

(Nekaj drobtinic za katehete in učitelje.)

(Konec.)

Vzgojitelj mora biti potrpežljiv.

Kdor hoče pri otrocih red imeti, mora tudi z njimi tuintam potrpežljivo
ravnati. Potrpežljivost pripomore do discipline. Najlepši izgled nam je sveti
Francišek Saleški. S svojo potrpežljivostjo je prekosil vse do sedaj živeče
krščanske učitelje med neverniki. Imel je velikanske uspehe pri pouku.

Vsaka najmanjša stvar naj ne razburja vzgojitelja. Vpričo učencev naj
se ne jezi. Ako deca opazi nestrpljivost učiteljevo, postane nagajiva, težko
prenaša njegovo sitnost in postane nepokorna. Dela nemir in nered, da le
jezi učitelja. Otroci postanejo „muhasti“. Vsako priliko porabijo za roganje
in smeh. Sv. Ciprijan pravi: „S potrpežljivostjo premagaš vse jezike, vodiš
pamet, vzdržiš mir in red.“

Narava otroka, ki po dve, tri ure mirno sedi, zahteva nehote izpremembe
živahnosti. Otrok se mora gibati, pa ob svojem času. Vzgojitelj naj privošči
prosti čas učencem.¹⁾ Vendar je brezvestno podaljševati ali krajšati ure brez

¹⁾ Nach den ersten zwei Stunden jedes halbtägigen Unterrichtes tritt eine Pause von
15 Minuten auf . . . Für die Kinder der zwei untersten Altersstufen hat auch schon nach
der ersten Unterrichtsstunde eine Pause von fünf Minuten einzutreten. Minist.-Verordt.
20. Aug. 1870. Z. 7648, § 33. Najnovejši čas je vlada ukazala, naj bodo na srednjih šolah
med posameznimi učnimi urami še daljši odmori.

zadostnega vzroka. Bodi vesten, zanesljiv, potrpežljiv in napravil si boš red v šoli. Sv. Pavel je pisal Hebrejcem: „Potrpežljivost vam je potrebna, da storite božjo voljo in dosežete obljubo.“

Vzgojitelj ne sme biti preveč popustljiv, a tudi ne prestrog v kaznih.

Brez kazni ni vzgoje. Vendar je treba silno previden biti v kaznih, ker ni lepo divje pretepati učence. Dandanes ima vsak vzgojitelj hude sovražnike. Prej premisli, potem reci, pravi pregovor. Pustiti poredne otroke, da delajo po svoji volji, ne gre. Obsojam nagajivost otrok. Omni morbo suum remedium: za vsako bolezen posebej zdravilo.

Velja naj pravilo, da moder, previden učitelj ne rabi nikdar prestrogih kazni. Zlasti veroučitelj naj ostane miren v šoli in v cerkvi.¹⁾ Zapoveduje mu tudi postava²⁾ in razum, da ni lepo za veroučitelja pretepati deco s palico. Vzgojitelj ne more imeti ugleda pri otrocih, če besni po šoli kakor nespametna žival. Z milim postopanjem in blagim obrazom dosežeš pri otroku vse, če že ni popolnoma pokvarjen. Sv. Krizostom je rekel: „Quamdiu oves fuerimus, vincimus; quodsi lupi fuerimus, vincimur“ Razjarjen, divji kakor srednjeveški valpet z grožnjami in z bičem v roki ničesar ne dosežeš. Učenci se ti posmehujejo in ugled izgubljaš pri otrocih in njihovih stariših. Reda in napredka manjka v taki šoli.

Ne trdim pa, da porednih otrok ne smeš kaznovati. Otroka le kaznuj, če zasluži. To nas uči zdrava pamet. Toda kazen naj je primerna in modra. Sv. Hijeronim je pisal: „Nekdaj so se krščanski otroci ribali s soljo, zdaj jih pa zavijajo ljudje v sladkor in méd.“ Kazen se ne bo nikdar izbrisala iz zakonika. Naj je le kazen, toda pravilna. Komenski piše: „V šoli naj se kaznuje brez strasti, brez jeze, mirno in resnobno.“ Otrok naj spozna, zakaj je bil kaznovan. Dresiranje otrok je nespametno in prepovedano.³⁾ Pri kaznovanju se je ozirati na spol, na starost, občutljivost in čast, na otrokove domače razmere in njegovo domače življenje. Pretepanje otrok ni dovoljeno že po pameti, če mu škoduje. Strogo zabranjuje tako postopanje šolska postava.⁴⁾

¹⁾ Was die Prügelstrafe anbelangt, so würde ein guter Katechet in Person auch dann keinen Gebrauch von ihr machen, wenn dieselbe auch nicht gesetzlich verboten wäre. Für einen Katecheten und für die hlg. Sache, die er vertritt, ist es immer herabwürdigend, wenn er selbst den Schläger macht. Dr. R. Waverka. Corresp.-Bl. 1902. S. 658.

²⁾ Sein Strafamt hat der Lehrer im steten Bewusstsein seiner Pflicht und seiner sittlichen Verantwortlichkeit zu üben. Minist.-Verord. 20. Aug. 1870, Z. 7648. § 28.

³⁾ Jene Belohnungen und Strafen, die auf das Ehrgefühl wirken, haben im Allgemeinen den Vorzug vor jenen, die im sinnlichen Genuss oder Schmerz bestehen. Dr. Anton Skočdopole, Katechetik I. B. S. 220, c.

⁴⁾ Erziehungsmittel sind mit besonderer Rücksicht auf die Eigenthümlichkeiten des Kindes anzuwenden. In keinem Falle dürfen Strafen das sittliche Gefühl des Kindes oder dessen Gesundheit gefährden. Die körperliche Züchtigung ist unter allen Umständen von der Schule ausgeschlossen. Im Allgemeinen gelten als Disziplinarmittel das Lob, die Belohnung mit Ausschluss von Jahresprämien; andererseits die Warnung, der Verweis, Stehen oder Heraustretenlassen in oder außer der Bankreihe, Zurückbehalten in der Classe unter entsprechender Aufsicht. Minist.-Verord. 20. Aug. 1870, Z. 7648, § 24.

Tudi brezobzirno pretepanje ni modro.¹⁾ Če tudi tepeš, kolikor moreš, ne dosežeš ničesar pri razvajencih. Sloveči vzgojitelj mladine, znani ljubitelj otrok, Don Bosco piše: „Samosvestna doslednost v uporabljanju drugih kaznij več premore kakor ducat izrabljenih brezovk.“ Posebno dandanes je telesna kazen popolnoma izbrisana iz moderne pedagogike. „Ne igray s šibo, šiba mora biti sveta reč. Ne tepi v jezi; jeza je iz pekla, iz pekla pa kaj prida ne pride“, je napisal Slomšek.

II. Disciplina zunaj šole.

Znaten uspeh in pohvalen red ima vzgojitelj, kedar složno deluje z drugimi tovariši in vsi sporazumno vplivajo na deco. Lepo priporoča to slogo Slomšek: „Če hočemo, da bodo narodne šole kot učilišča in vzgojevališča blagoslov prinašala, je k temu skupno, složno delovanje med dušnim pastirjem in učiteljem neobhodno potrebno, je *conditio sine qua non*.“

Vzgojitelji morajo složno delati, da bo red v šoli in zunaj šole.

Brez dokazov je dovolj jasno, da dva ali trije več storé, kakor eden. Isto je pri vzgoji. Vzgojitelji morajo skupno delati za otroško vzgojo. Če ni sloge, kolik nered, kakšna zmešnjava, kolika nesreča za učence. Nasprotstva med vzgojitelji ne sme biti, ker nedolžni otroci ne smejo trpeti škode radi nesporazumljivosti njihovih predstojnikov. Izkušnja nas uči, kaj vse izvira iz nesloge vzgojiteljev. Najlepše opominja vzgojitelje Bog sam: „*Domus divisa contra se non stabit*.“

Šola in pouk, kjer se *viribus unitis* dela in poučuje²⁾, sta uzor najboljšega napredka in najlepšega reda.

Ako se prigodi, da individualnost enega vzgojitelja ni povsem drugemu všeč ter tuintam v resnici enega mnenje nasprotuje nazorom drugega, upotrebiti je le v skrajnosti modrega ugovora.³⁾ Upoštevati je spoštovanje višjega že zaradi ljubega miru, bilo je včasih tudi kaj pretrpeti. Sloga je v vseh družbah neobhodno potrebna, ker v slogi je moč. Doseže se v šoli mnogo več, če je sloga med vzgojitelji. Razprtija med delavnimi močmi uniči ves red in zadržuje napredek.

Učitelj naj v zajemno deluje s stariši šolske mladine.

¹⁾ Die körperliche Züchtigung ist nicht ein Hausmittel der Erziehung, wohl aber ein ausnahmsweises und trauriges Letztes. *Corresp.-Blatt* 1900. S. 107.

²⁾ Aus einem besonderen Anlasse sieht sich das fürstbischöfliche Ordinariat bewogen, den Herren Schulkatecheten zu empfehlen, dass sie mit dem weltlichen Volksschulpersonale zum Zwecke einer gedeihlichen religiössittlichen Erziehung und Ausbildung der Schuljugend möchligst einträchtig wirken. Das fürstbischöfliche Ordinariat hat das Vertrauen, dass dieselben nach Möglichkeit alles vermeiden werden, was dieses einträchtige Zusammenwirken behindern könnte. *Schluss-Protokoll* 1895. S. 15. VII.

³⁾ Der Seelsorger nehme zwar alle seine Pfarrkinder, besonders aber, wenn es die Umstände erlauben, den katholischen Lehrer in Schutz und vertheidige ihn nach Kräften bei ungerechten Angriffen auf seine Ehre oder seinen Beruf. *Schluss-Protokoll*, Lavant. 1869, S. 4. II. 8.

Vzgoja šolskih otrok zunaj šole je preimenitna, še bolj odločilna kakor v šoli. Učitelju je paziti na domačo vzgojo. Sveti Pavel je pisal Timoteju: „Ako kdo za svoje in zlasti za domače nima skrbi, je vero zatajil in je bujši od nevernika.“¹⁾ Skrbeti je treba za deco posebno zunaj šole, ker je izpostavljena vsem vetrovom in viharjem zapeljivega sveta. Sloveči Keller je napisal v svojih primerah resnico, katera uči, da je silno važno skrbeti za otroke zunaj šole.²⁾ Učitelj, kateri v šoli samo pazi na deco, in ne mara zanjo zunaj šole, ne izpolnjuje svojih dolžnosti. Vzgoja dospe do cilja, če se tudi doma skrbno pazi na otroke.

Učitelj bo napredoval z uspehom v disciplini, če vzajemno sodeluje z ljudmi, ki so z otroci v tesni zvezi. Za vzdrževanje reda in krščanske vzgoje pri otrocih zunaj šole so merodajni v prvi vrsti stariši, potem bratje, sestre, strici in botri, ki deco lepo učijo krepostnega življenja. Mnogo pripomorejo k temu posli v hiši in sosedje. Učitelj naj z vsemi temi ljudmi složno deluje in vpliva na otroke. Gotovo bo imel disciplino pri otrocih zunaj šole. Skof Cramer piše v knjigi „apostolski dušni pastir“: „Vsi, ki delajo za mladino (učitelji, stariši, bratje, sestre) naj izpolnjujejo svoje dolžnosti in uspevalo bo vse, kar je otrokom v korist.“ Vzgojitelj naj je z otroci zunaj šole v tesni zvezi. Občuje naj ž njimi, kolikor je potrebno za vzgojo, opominja naj jih in uči. Varuje naj deco pred zapeljivimi in pohujšljivimi ljudmi, navaja naj jih na lepo, pobožno življenje.

Pripomočki vzgojitelju so zlasti:

- a) pobožne knjige, iz katerih se otrok mnogo koristnega nauči,
- b) lepe slike pobožnega življenja, ki ohranjajo mladini čut za nedolžnost, ljubezen do Boga in bližnjega,
- c) cerkvene pobožnosti, katere navajajo deco k dobremu in jo izpodbujajo k čednostnemu življenju.

S temi pripomočki bo dosegel vzgojitelj mladine mnogo, kar je potrebno otrokom.

Učitelj naj sodeluje posebno s stariši otrok, da vzdrži red zunaj šole.

Pri otroku mora ostati moralna stran v ravnotežju. Pedagogika, metodika in katehetika nas uče, da je učitelju dolžnost paziti povsod na mladino. Veže ga na to skrb, poklic.³⁾ Občevati mu je sosebno s stariši otrok,⁴⁾

¹⁾ I. Tim. 5, 8.

²⁾ Was nützen tausend Schulen, wenn man in der Hausstube wieder niederreisst, was die Schulstube aufbaut . . . Die schlechte Kinderzucht, die schlechte Hausordnung ist das Hauptübel unserer Zeit. Dr. Jos. Ant. Keller, IV. Gebot Gottes.

³⁾ Der Lehrer soll das Verhalten der Kinder auch ausser der Schule, soweit es von ihm betrachtet werden kann, berücksichtigen. Eigemächtiges Ausbleiben der Kinder aus der Schule ist sogleich den Eltern zur Abhilfe bekannt zu geben. Minist.-Verordnung 20. Aug. 1870. Z. 7648 § 25.

⁴⁾ Der Lehrer hat den im Interesse des Unterrichtes und der Erziehung notwendigen Verkehr mit dem Elternhause und das einträchtige Zusammenwirken mit demselben nach Kräften zu fördern. *ibid.* § 29.

katere vzgaja v šoli. Opominja posebno veroučitelja na to pastirstvo.¹⁾ Seznanani naj se z njihovimi razmerami, toda v njih družbinske razmere se ne vtikaj. Ni modro nadlegovati starišev s pritožbami, ker nastane lahko nevolja. Učitelj mora zlasti delovati sporazumno z materjo otroka; zakaj materina vzgoja je otroška zarja. Slomšek je rekel: „Doma se nauku dobro dno naredi, v šoli se nauku čeden stan postavi.“

Učitelj si mora pridobiti stariše za-se. Radi tega naj bo krepostnega življenja, če hoče pri stariših otrok kaj doseči. Latinec pravi: Longum est iter per praecepta, breve et efficax per exempla. Na učitelja pazi vsak, zato naj je previden.

Bridka izkušnja nas uči, da nastanejo mnoge neprilike, kjer ni tega vzajemnega delovanja. Če se stariši otrok ne sporazumejo z učiteljem in niso ž njim v prijaznosti, so otroci osorni, grobi, se ne uče, kalijo mir, vznemirjajo druge in delajo nered.

S takimi otroci učitelj ne bode imel dobrih uspehov pri pouku. Pri njih ni najti discipline.²⁾ Občevanje učiteljevo s stariši otrok je neobhodno potrebno. To resnico nač uči zgodovina. Sv. Blanka je vzgojila s složnim poučevanjem učiteljev svetega kralja Ludovika; sv. Monika učenega cerkvenega učenika sv. Avgušтина; sv. Helena modrega cesarja Konstantina; Marta Tane Santene angeljskega mladenča sv. Alojzija. Še mnogo drugih skrbnih mater je pokazalo svetu, koliko premore složno podučevanje starišev in učiteljev. Slavni pedagog Slomšek blagruje otroke, ki imajo tako dobre stariše in prosi Boga za modre vzgojitelje. „Bog nam daj takih očetov in mater, ki bi svoje otroke pridno učili in jim bili živ vzgled poštenega krščanskega življenja. Kar dobra mati v mlado srce zasadi, ne usahne vse žive dni.“ Srečne imenuje otroke vrli škof tiste, kateri imajo doma stariše za dobre vzgojitelje, v šoli pa učitelje. „Blagor sinu, blagor mu, komur je mati prvi, oče drugi, moder in pošten šolnik še le tretji učitelj, ki ni samo učitelj, marveč tudi skrben krščanski vzgojitelj.“

Le kjer stariši in učitelji drug drugega podpirajo, tam je dovolj povoljnega uspeha in dovolj pravega reda v šoli in zunaj šole. Zupančič piše v svojem pastirstvu: „Potrebno je, da si katehet pridobi stariše svojih učencev, ter da jih nagovarja in poučuje ob vsaki priliki, kakor naj doma podpirajo njegovo prizadevanje.“ Prijazno in ljubeznjivo naj postopa učitelj z roditelji šolske mladeži, ker najboljšo sredstvo, dom za šolo pridobiti, je milo občevanje. Občevanje ne sme biti v sebične namene, ampak samo za vzgojevalni smoter.

Navedel sem nekaj pripomočkov, ki naj bi služili učitelju v šoli in zunaj šole pri vzdrževanju reda. Pomniti je, da se naj učitelj ravna po razmerah kraja in časa. Ozirati se mu je na značaj ljudi in krajevne razmere.

¹⁾ Der Katechet suche gelegentlich mit den Eltern Rücksprache über ihre Kinder zu pflegen. Schluss-Protokoll Lavant. 1891. S. 9. u. 1.

²⁾ Die Eltern der Schulkinder können zu einer guten Schulkdisciplin beitragen, wenn die Lehrer bestrebt sind, reges Interesse für das Gedeihen der Schulbildung in ihnen zu wecken. Dr. Ant. Skočdopole.

Učitelj, zlasti veroučitelj, spremlja človeka skozi nežna leta, ga vodi skozi življenje do praga večnosti. Nепrecenljive vrednosti je njegovo delo. Ljubo deco uči resnic, katere so ji za večno življenje potrebne. Pri tolikem delovanju in tako važnem učenju naj je učitelj vztrajen, ljubeznjiv, da se bode učenec rad spominjal svojega dobrega učitelja in zamišljen v srečno preteklost pel s Slomškom: „Oh blažena leta nedolžnih otrok, vi imate veselje brez težkih nadlog; oh, kako vas srčno nazaj poželim, oh, vi ste minula, zastoj se solzim.“

Alojzij Kramaršič,
katehet.

Slo v s t v o.

*Poročilo o stanju ljudskega šolstva v okraju goriškem za leto 1902—1903.*¹⁾ Sestavil c. kr. okrajni šolski nadzornik Franc Finšger. V Gorici. 1903. Založil c. kr. okrajni šolski svet v Gorici. Tiskala „Narodna tiskarna“. To je naslov 38 strani obsežni knjižici, ki ima na prvem mestu konferenčno poročilo g. učitelja Ant. Kutin-a: „Kako naj se poučuje na ljudskih šolah geometrijsko oblikoslovje.“ V tem precej obširnem sestavku, ki obsega skoro polovico vse knjižice, podaja g. poročevalec prav mnogo splošnih navodil, kako je treba poučevati oblikoslovje, pa tudi o najnavadnejših likih in telesih nam o vsakem posebej nekoliko pové, kako ga treba obravnavati. Spis je splošno prav dober in bo marsikateremu učitelju lahko v pomoč. Temu sestavku pa sledi „Obrazec k spisu: „Kako naj se poučuje geometrijsko oblikoslovje v ljudski šoli.“ Ploščina trapezova.“ Tu podaja isti pisatelj popolno učno sliko o računanju trapezove ploščine. Gospod Kutin uči po Močnikovem zgledu, da je ploščina trapeza „jednaka ploščini trikotnikovi, čigar osnovnica je jednaka vsoti obeh trapezovih vsoprednic in ima s trapezom jednako visokost“ (str. 12). „Slovenski učitelj“ je letos na strani 151. tudi priobčil učno sliko o trapezu in računanju njegove ploščine, ki se pa od Kutinove bistveno razločuje. Tam se ploščina trapeza ne računa s pomočjo trikotnikove ploščine; temveč trapez se smatra kot

polovica romboida. In izkušnja me je učila, da je ta način računanja učencem mnogo bolj razumljiv, kakor pa Kutinov oziroma Močnikov. — Na tretjem mestu je „Navodilo, kako naj se bori šola proti alkoholizmu“. Tudi ta sestavek je jako zanimiv in sedanjemu času, ko se je napovedal hud boj alkoholu, zelo primeren.

Tem razpravam pa še-le sledi pravo „poročilo o stanju ljudskega šolstva v okraju goriškem“. Najprvo so našteje šolske oblasti in sicer pod A) vsi udje c. kr. deželnega, pod B) pa c. kr. okrajnega šolskega sveta; pod C) so pa navedene šolske občine in predsedniki krajskih šolskih svetov. Iz „Pregleda šolin učiteljstva v okraju“ vidimo, da je v okraju 83 šol s 130 razredi. Največ šol je enorazrednih, namreč 49 in med temi je 15 ekskurendnih. Štirirazrednici ste v okraju le dve in sicer v Podgori slovenska, v Ločniku pa italijanska. — Definitivnih nadučiteljev, oziroma učiteljev-voditeljev je 59, med njimi 13 v I., 26 v II. in 20 v III. plačilnem razredu. Drugih definitivnih učiteljev je le 6, ki so vsi v III. plačilnem razredu. Definitivnih učiteljic je 25, od katerih jih je 5 v I., 10 v II. in 10 v III. plačilnem razredu. Provizoričnih učiteljev je 12, provizoričnih učiteljic je 19, pomožni učitelji so 4, katehetov (pom.) je 91 in posebnih učiteljic ženskih ročnih del 39. — „Pregled šolske mladine“ kaže, da je bilo vseh šolo obveznih otrok 12.625. Od teh jih je obiskovalo javno ljudsko šolo 11.480, privatne šole je obiskovalo 65 otrok; višje, obrtne, kmetijske i. t. d. šole pa 644 otrok. Zavoljo težkih telesnih ali duševnih hib ni hodilo v šolo 67 otrok, radi bolehnosti ali telesne nerazvitosti pa

¹⁾ To poročilo nam je došlo iz kroga naših sotrudnikov. Uredništvu knjiga ni bila vposlana.

275 otrok. Normalno razvitih šoloobveznih otrok, ki pa niso hodili v šolo, je bilo 94. — Naposled nam podaje drobna knjižica še „Razvoj ljudskega šolstva v okraju od l. 1870. dalje“. Ta pregled nam kaže, kako je ljudsko šolstvo v goriškem okraju napredovalo, tako, da obiskuje sedaj 99% vseh

otrok šole, med tem, ko jih je l. 1870. obiskovalo le 46%.

Knjižica je sicer namenjena v prvi vrsti učiteljsstvu goriškega okraja, vendar bo gotovo zanimala tudi druge učitelje, ako jo dobé ob priliki v roke.

IV.

Dopisi.

Z dežele. (Nekaj posebnega). Ljudska šola potrebuje korenite reforme, če hočemo, da zadošča duhu časa, in se razvije v njem. Vem, da je mnogo gospodov tovarišev, ki čutijo nebroj nedostatkov v vsej šolskeji upravi, a ni poguma, da bi ž njimi očitno nastopili; malodušni smo! Ko bi se vzdignil iz svojega visokega mesta kak Herbartovec in bi poslal par aktov, na katerih bi bilo ukazano: da zadostuje šola zahtevam življenja, če obravnava „mačka“ po vseh formalnih stopnjah, sem skoraj prepričan, da se dobi kaka ponižna marijonetka, ki bi premišljevala kolike važnosti je došli ukaz. Toda šalo na stran! Vse javno življenje se nekako preobrazuje, le šola tiči v zastarelih idealih! Ti ideali so pa puhli, zato bode treba reforme! Da slavna gospoda ne bi mislila, da so to zgolj misli ljudskega učitelja iz kakih visokih hribov, naj navedem, kar piše o ljudski šoli naš odlični rojak Josip Stritar: „Lepo je napredovala naša ljudska šola, kdo bi tajil? Ali jaz moram reči, da si jo mislim in želim vendar čisto drugačno. Lepo je gotovo, če ve bosopeti, mršavolasi paglavec, koliko neki centimetrov dolg je lisičji rep ali koliko višja je Gaurizankarogora nad slavno Kindrindrinzo! Ali poleg tega bi vendar ne bilo napačno, ko bi se učil tudi stvari, katerih mu je treba, kakor vsakdanjega kruha. Meni se zdi, da se ni prav premislilo, kaj je in kaj mora

biti edino pravi namen ljudski šoli. Če se od neke strani tako vpije proti „novi šoli“, roko na srce, prijatelj, te tožbe niso tako čisto prazne in ničeve, kakor se vam dozdeva v vaši učenosti (Josip Stritar. VI. Stran 413.) Gospodje nasprotniki, ki zgolj na avtoriteto držite — verjemite, da je res, kar pravi Stritar, ker on je vendar taka avtoriteta, kakor so slovenski Herbartovci. Ne za življenje, ampak za šolo se učimo, ta napačna misel se vcepi človeku v glavo, ko prestopi prag kake najmodernejšje ljudske šole! Nad vrati visi čuk, doli z omare te gleda dihur tam na steni se ti reži opica za mizo visi skelet jelenčka, itd. Vse to je lepo, a ni toliko koristno! Iz Stritarjevih besedij lahko posnamemo da bodi šola bolj praktična! In res je, da je po naših šolskih berilih mnogo gradiva, ki bi se brez vsake škode lahko izpustilo, a na isto mesto vpletlo berilne sestavke, ki bi opisovali prve pomoči pri različnih nezgodah, kakor: nezavest ali omedlevica, mrtvoud, božjast, vpekline, ozeblina, zmrzline, rane, krvavenje, zlomljeni udje, zadušenci, tuja telesa v očeh, v ušesih, itd. Tudi bi bilo pametno, ko bi se mesto slik neznane divjine, uvedle slike, ki bi predočevale ravnanje z nesrečnikom. To v preudarek za prvi hip. Gospod urednik, ob priliki zopet kaj originalnega!

Vaš

Hribski.

Šolske vesti.

Razpisane učiteljske službe. Na trirazrednici v Košanah je razpisano mesto nadučitelja. Prošnje do 28. oktobra t. l. na c. kr. okrajni šolski svet v Postojni. — Na enorazrednici v Nadanjem selu je razpisano učno mesto v definitivno nameščenje. Prošnje do 19. oktobra na c. kr. okrajni šolski svet v Postojni. — Na dvorazrednici v Rovtjah je razpisano učno mesto v definitivno nameščenje. Prošnje do 17. oktobra na c. kr. okrajni šolski svet v Logatcu. Na III. mestni deški ljudski šoli (na Vrtači) v Ljubljani je izpraznjeno mesto nadučitelja-voditelja. Pravilno opremljene prošnje za to službo je predlagati običajnim potom na c. kr. mestni šolski svet najkasneje do 10. oktobra. — Na štirirazredni ljudski šoli v Cirknici je razpisano učno mesto v definitivno nameščenje. Prošnje do 18. oktobra na c. kr. okr. šolski svet v Logatcu. — Na dvorazrednici v Hotedršici je razpisano mesto nadučitelja. Prošnje do 16. oktobra na c. kr. okrajni šolski svet v Logatcu. — Na štirirazrednici v Zgornjem Logatcu je učno mesto definitivno popolniti. Prošnje do 16. oktobra na c. kr. okrajni šolski svet v Logatcu. — Na enorazrednici v Krašnji je služba učitelja-voditelja stalno namestiti. Prošnje do 26. oktobra na c. kr. okrajni šolski svet v Kamniku.

Izpremembe pri učiteljstvu. Gdčna Marija Brolih, izprašana učiteljska kandidatka, je nastavljena za provizorično učiteljico v Vrabčah (polit. okraj Kočevje). Provizoričnim učiteljem in voditeljem ljudske šole v Preski pri Medvodah je imenovan izprašani učitelj gosp. Friderik Repovš. Izprašana učiteljska kandidatka gdčna Emilija Ažman iz Novega mesta je začasno nastavljena na ljudski šoli v Šmarjeti. Začasni učitelj v Gorici go-

spod Ivan Štrekelj je imenovan začasnim učiteljem na Vrhniki. Izprašani učiteljski kandidat Ivan Bezeljak je imenovan začasnim učiteljem v Zgornjem Logatcu in mu je poverjen pouk v ekskurendni šoli v Žiberšah. Pomožna učiteljica Marija Močnik je imenovana za provizorično učiteljico na trirazrednici v Žirch; učiteljska kandidatka gdčna Lucija Trampuš za provizorično učiteljico v Erzeltu in provizorični učitelj v Erzeltu Adolf Harmel je prestavljen na ljudsko šolo v Trnju. Učiteljski kandidat Ivan Čepon iz Horjula je imenovan začasnim učiteljem na enorazrednici v Rakitni, učitelj Karol Gorišek iz Šent Jurija pod Tabrom začasnim učiteljem v Štični. Učiteljica gdčna Ida Papler, doslej v Dobu, je premeščena na trirazrednico v Borovnici, kjer se je osnovala nova paralela. Učiteljska kandidatka gdčna Angela Janša je imenovana za provizorično učiteljico in voditeljico na enorazrednici v Iški vasi. Učitelj na ljudski šoli v Ratečah Jožef Gorečan je imenovan učiteljem telovadbe na c. kr. učiteljsišču v Ljubljani; absolvirana učiteljska kandidatka Gabrijele Dermelj je imenovana za pomožno učiteljico na ljudski šoli v Hotedršici, kandidatka Frančiška Urbančič za provizorično učiteljico na ljudski šoli v Postojni in kandidatki gdči Marija Detela in Marija Kastelic za provizorični učiteljici na dekliški šoli v Novem Mestu. Imenovane so absolvirane učiteljske kandidatkinje za provizorične učiteljice: gdčna Pavla Buh na ljudsko šolo v Sostrem, gdčna Marija Peteros v Postojno, gdčna Angela Trošt v Budanje. — Umirovljeni učitelj gospod Štefan Birk pride za pomožnega učitelja v Selo. Absolvirana učiteljska kan-

didatinja gēna Avrelija Brezic pride za provizorično učiteljico v Dvor, učiteljica gēna Hortenza Vokač pa je imenovana za učiteljico v Mekovo.

Razširjena šola. Enorazrednica v Vavtvasi pri Novem mestu se razširi v dvorazrednico. Komisijonelna obravnava se bode vršila v tej zadevi dné 10. oktobra.

Kranjska gimnazija. Mesto obolelega ravnatelja g. Fr. Hubada izvršuje posle ravnateljstva začasno profesor veronauka dr. Frančišek Perne.

Ces. kr. rudniška ljudska šola v Idriji šteje začetkom šolskega leta 1903./4. 453 učencev in 471 učenk; skupaj 924 otrok. Učenci so razdeljeni po razredih: I. a 62, I. b 62, II. a 48, II. b 58 III. a 60, III. b 59, IV. 75, V. 29. Izmed učenk jih je po posameznih razredih: I. a 67, I. b 40, II 102, III. a 45, III. b 54, IV. 61, V. 60 in v novoustanovljenem VI. razredu 41. — Na zavodu deluje poleg ravnatelja pet učiteljev, 10 učiteljic in dva kateheta; skupaj 18 učnih moči.

Nova učna knjiga. Ces. kr. naučno ministrstvo je učno knjigo: Senekovič Andrej, Osnovni nauki iz fizike in kemije.

V treh stopnjah, II. stopnja. Drugi stvarno neizpremenjeni natis. V Ljubljani, Kleinmayr in Bamberg. Cena vezani knjigi 1 K 20 vin. dopustilo za porabo pri pouku na meščanskih šolah s slovenskim učnim jezikom.

Pomanjkanje učiteljev za srednje šole. „Wiener Zeitung“ poroča, da je bilo pretekli mesec za državne srednje šole (gimnazije, realke in realne gimnazije) imenovanih 18 ravnateljev in na novo zastavljenih 425 učnih mest, 70 učnih mest pa je moralo ostati praznih, ker primanjkuje izprašanih kandidatov. Pomanjkanje se kaže zlasti v sledečih strokah: klasična in moderna filologija, nemščina in deželni jeziki. Vzrok pomanjkanju je vedno naraščajoča množica učencev, ki povzročajo, da se ustanovljajo nove gimnazije in obstoječe razširjajo z novimi paralelkami. —

Imenovanja. Profesor na c. kr. učiteljišču v Ljubljani g. I. Črnivec je imenovan ravnateljem tega zavoda. Vadniški učitelj na učiteljišču v Inomostu g. Rudolf Peerz je imenovan glavnim učiteljem na učiteljišču v Ljubljani.

Drobtine.

O učiteljskih razmerah je poslanec Jaklič uložil zanimivo interpelacijo. Interpelacija dežel. poslanca Jakliča in tovarišev na deželnega predsednika se glasi: C. kr. dež. šol. svet je upokojil nadučitelja Jožefa Levičnika iz Železnikov z letno pokojnino 800 K, Jožef Levičnik je služboval od l. 55. — 31. 7. t. l. neprestano. Zrelostno spričevalo je dobil l. 1857. Z d. postavo z l. 77. mu je bila odpuščena skušnja usposobljenja in je bil tisto leto stalno nastavljen. Dež. šolski svet mu je priznal pet petletnic ter ga pomaknil v I. plačilni razred. Ob koncu

aktivnega službovanja je znašala njegova plača 2100 K, a deželni šol. svet ga je upokojil z 800 K. Zdi se nam, da se je dež. šol. svet postavil na stališče miloščinodajalca napram učitelju, ki je 48 let žrtvoval svoje duševne in telesne moči deželi, ki je odgojil cele generacije v Železnikih. Ker je tako postopanje c. kr. dež. šol. sveta napram zaslužnemu učitelju naravnost brutalno ter nezakonito, vprašajo podpisani: 1. Kaki motivi so vodili dež. šol. svet pri odmerjenju pokojnine nadučitelju Jožefu Levičniku? 2. Na kateri zakon se je dež. šolski svet

opiral in 3. Ali hoče deželni predsednik poravnati krivico, ki se nadučitelju Jožetu Levičniku s tako nizkim in sramotnim odmerjenjem pokojnine godi. Deželni predsednik Hein je odgovoril na interpelacijo v seji dne 2. oktobra in branil postopanje oblastev češ, da je stvar zbornice milostnim potom zvišati pokojnino. Dež. predsednik je rekel, da se ni zgodila nobena krivica in da se je postopalo po zakonu. Deželni predsednik je svoj slovenski odgovor bral.

Deželni šolski svet je sklenil predlagati deželnemu zboru Kranjskemu zvišanje plač učiteljem. Deželni šolski svet predlaga, naj bi se v ta namen povišala deželna naklada za štiri odstotke.

V zadevi učiteljskih plač sta vložila dr. Šusteršič in Jaklič nujni predlog, ki se glasi: C. kr. vlada se pozivlje, da dežel. zboru takoj naznani, katera državna sredstva hoče deželi dati na razpolago v svrhu regulacije plač ljudskih učiteljev. V tej zadevi je stavil tudi župan Ivan Hribar s tovariši sledeči samostalni predlog: Visoki deželni zbor skleni: V seji dne 22. septembra t. l. vložena prošnja „Slov. učit. društva“ za zboljšanje gmotnega stanja ljudsko-šolskega učiteljstva pripoznava se za opravičeno, in naroča se finančnemu odseku, da je takoj vzame v pretres ter kar čim preje mogoče poroča o njej dež. zboru.

Učiteljišče v Ljubljani, ki je skoraj popolnoma nemško, bode tudi predmet obravnave v dež. zboru. Poslanca Hribarja in tovarišev samostalni predlog o preustroju ljubljanskih učiteljišč in vadnic se glasi: Visoki deželni zbor skleni: Ces. kr. vlada se pozivlja preustrojiti s šol. letom 1904/05. tukajšnje možko in žensko učiteljišče in z njima zvezano pripravnico tako, kakor to zahtevajo zdrava pedagoška načela in narodnostne razmere

v vojvodini Kranjski, po katerih bi tem učnim zavodom imela biti naloga odgajati učiteljsko osobe za slovensko ljudske šole.

Število katoliških šol v Zjedinjenih državah. — Katoliška cerkev uživa v Ameriki lepo svobodo. To je vzrok, da katoliško življenje krasno napreduje in da se nahaja tam tudi precejšnje število katoliških šol. Katoličani vzdržujejo 81 semenišč, 163 zavodov za dečke, 629 za deklice, 3400 župnih šol, 250 sirotišnic, in do tisoč raznovrstnih drugih zavodov. Zares lep napredek!

Avstrijsko ljudsko šolstvo. Iz poročila c. kr. statistične osrednje komisije posnemamo sledeče podatke: V minolem, letu je bilo v Avstriji 20 442 ljudskih šol med tem, ko jih je bilo leta 1850. le 12.784. Izvzemši Tirolsko in Predarlško, kjer je sedaj manj šol kakor pa l. 1850., se je po drugih kronovinah število ljudskih šol povsod pomnožilo. — Meščanskih šol je bilo leta 1880. samo 301, leta 1900. pa že 822. Od teh je bilo 419 na Češkem, 133 na Moravskem in 159 na Nižje Avstrijskem, ostale se razdelé po drugih kronovinah. Kranjsko in Istra imata le po eno, Goriško in Predarlško po dve, Bukovina pa nobene meščanske šole. — Med 100 avstrijskimi ljudskimi šolami jih je 39,6 odstotka z nemškim, 4 odstotke z italijanskim, 53,6 odstotka s slovanskim in 2,8 odstotka z mešanim učnim jezikom. V zadnjih dvajsetih letih se zmanjšuje število nemških in italijanskih šol. Od l. 1880. do 1900. je padlo število nemških šol od 42,9 na 39,6 odstotka in število italijanskih šol od 15,7 na 4 odstotke; nasprotno se je pa število šol s slovanskim učnim jezikom v istem času povzdignilo od 34,6 na 53,6 odstotka. — L. 1900. je bilo na avstrijskih ljudskih šolah 53.070 moških in 22.466 ženskih učnih moči, med temi 277 rav-

nateljic in nadučiteljic V času 1880 do 1900 se je pomnožilo število učiteljev za 23·8 odstotka, a število učiteljic za 192·7 odstotka. V Trstu je več učiteljic kakor učiteljev (v Idriji tudi!). Med učitelji jih je provizorično nameščenih 17·7 odstotka, med učiteljicami pa 44·7 odstotka. — Manj kot 600 K skupnih dohodkov je imelo 496 učiteljev, 1565 učiteljic, od 600—1200 K 12.624 učiteljev in 6989 učiteljic; več kot 2000 kron je imelo 11.768 moških in 1926 ženskih učnih moči.

Šolstvo v Trbižu. Jahres-Bericht der Volksschule und der mit derselben in Verbindung stehenden gewerblichen Fortbildungsschule in Neumarktel — Letno poročilo ljudske in obrtne nadaljevalne šole v Trbižu l. 1902/1903. To letno poročilo izkazuje, da je na razd. štirirazredni ljudski šoli podučevalo 8 učiteljev in 2 kateheta. Tekom šolskega leta je bilo sprejetih $242+231 = 473$ učencev in učenk; koncem leta jih je ostalo 456 ($236+220$). Materni jezik je bil slovenski 437, nemški 30, češki 6, (všteti so tudi tisti, ki so med letom iztopili). Vere so bili vsi otroci katoliške. V šolo je 457 učencev prav pridno hodilo. Za višji razred sposobnih je 317 (160 dečkov in 157 deklic), nesposobnih 135 ($73+62$), neiprašanih 5 ($3+2$). — Na obrtni nadaljevalni šoli so podučevali 4 gg. učitelji in 1 katehet. Koncem leta je bilo 56 učencev (v začetku 66). Materni jezik je bil slovenski 63, nemški 2, češki 1 učenec. Prvi red je dobilo 37 učencev, nesposobnih je 18 in 1 ni bil izprašan. — Koncem šolskega leta je bila razstava ženskih ročnih del in risalnih ter pismenih izdelkov učencev obrtne nadaljevalne šole.

Šest resnic učiteljevanja:

1. Pripravljaj se temeljito na pouk! Od priprave je odvisen uspešen napredek pouka. Priprava je dvojna: posebna in

splošna. Priprava na poedine ure vsakega dneva je posebna, na posamezne predmete splošna. S prvo se oborožiš za vsak dan, oziroma za vsako uro dneva; druga je nekak izvleček iz učnega načrta. Učitelj, ki se pripravlja, ne bode zlahka prekoračil nivô učenčevega razuma. S pripravo se tudi usposobimo, da pouk vsestransko koncentrujemo, da ločimo jedro od lupine, da določimo vsakemu predmetu mesto, ki mu gre.

2. Učitelj pazi, da varuje avtoriteto! Avtoriteta in spoštovanje sta temelja vzgoje. Brez avtoritete se v vzgoji, kakor tudi drugej, malo doseže. Poleg rodbine zavzemaj učitelj napram učencem vso zakonodajo Malo ukazov učencem! Mnogo ukazov, mnogo prestopkov, mnogo graje in kazni. „Gospod učiteljso rekli!“ Priziva na višjo instanco ne sme biti!
3. Med poukom ohrani mir! Vsak nemir, ki ga učini učitelj, ga pomnože učenci z visoko potenco. Določi si stalno mesto in je ne zapusti brez vzroka. Ne napravljaj nepotrebnih gest in ne delaj se afektiranega. Vêdi se v šoli tako, da te lahko vsakdo vsak čas fotografira. V govorjenju bodi varčen. Ne govori niti besedice več, kakor je treba. Govori tiho, a dovolj razumljivo. Obvladuj učence bolj z očesom kakor z besedo.
4. Ne mudi se pri posameznih predmetih predolgo! Otroški duh je kakor metuljček, ki frfotá od cvetice do cvetice in le toliko časa na eni ostane, kolikor se mu baš poljubi. V nižjih oddelkih uvedi polurni pouk. Po vsaki naporni uri učenja vodi otroke ven.
5. Bodi v občevanju z otroki — otrok! Občuj z otroki tako, kakor zahteva to njih narava; seveda, ne mislimo, da bi postal učitelj — otročji! Vesel, priprost, ljubezdiv bodi.

6. Imej vse učence jednako rad! V tem oziru nikakoršnih izjem! Res je, da je nekatere narava bolj oblagodarila, ali naj jih učitelji radi tega protežirajo? Ne! Ubogih, zapuščenih, slabo nadarjenih se okleni s pravo vzgojiteljevo ljubeznijo. Ti, ki drugje morda nikjer ne najdejo žarka ljubezni — ti naj bodo tvoji. Ti potrebujejo ljubezni, pazljivosti bolj, kakor drugi. Hribski.

Družba sv. Mohorja šteje letos 76.058 udov, to je 3988 manj kakor lansko leto, ko smo bili dospelji do prečastnega števila 80.046 udov. Po posameznih škofijah, oziroma krajih, je število sledeče:

1. Goriška nadškofija	8301 (— 396)	udov
2. Krška škofija	6205 (— 360)	„
3. Lavantinska škofija	23293 (— 2115)	„
4. Ljubljanska škofija	30398 (— 915)	„
5. Tržaško - koperska škofija	4048 (— 220)	„
6. Sekovska škofija	560 (+ 4)	„
7. Somboteljska škofija	306 (— 40)	„
8. Zagrebška nadškofija	423 (— 23)	„
9. Senjska škofija	188 (— 5)	„
10. Poreška škofija	102 (— 30)	„
11. Djakovška škofija	63 (— 3)	„
12. Bosna	214 (— 15)	„
13. Videmska nadškofija	175 (— 8)	„
14. Razni kraji	472 (+ 50)	„
15. Amerikanci	1119 (+ 137)	„
16. Afrika in Azija	191 (— 51)	„

Skupaj . . . 76058 (— 3988) udov.

Ta razkaz nam kaže, da smo po treh pokrajinah napredovali; zlasti so se odlikovali Amerikanci, ki štejejo 137 udov več kakor lansko leto. Po raznih krajih je 50 udov več, v sekovski škofiji 4. — Nazadek se kaže po škofijah, oziroma krajih: Lavantinska 2115, ljubljanska 915, goriška 396, krška 360, tržaško-koperska 220, Afrika in Azija 51, somboteljska 40, poreška 30, zagrebška 23, bosniška 15, videmska 8, senjska 5, djakovska 3. — V družbene „zlate bukve“, v katere se po pravilih vpiše vsak novovstopivši ud, se je zapisalo 7167 novih letnih udov, namreč od številke 234.722 do številke 241.889.

Družba razpošlje svojim udom letos 456.348 knjig. Pač častno število za mali in še tako razkosani slovenski narod! Če prištejemo te knjige onim, katere je družba sv. Mohorja od

svojega obstanka že podala svojim udom, najdemo, da je Slovincem vkup poklonila 9,300.040 iztisov knjig! V istini pa je to število še precej višje, ker so tu štete samo one knjige, ki so jih prejeli udje, natisnjeni in izkazani v naših koledarjih.

Pomanjkanje učiteljev na Kranjskem bo moralo kompetentne faktorje le malo bolj zanimati, kakor jih je dosedaj. Šole se začenjajo, ali učiteljev ni. Pet mest je izpraznjenih, a oglasil se ni nihče zanje.

Štajerska učiteljska zveza je letos zborovala 14. in 15. septembra v Lipnici. Udeležilo se je zborovanje tudi mnogo slovenskih učiteljev. Pravijo, da so se govorniki zdržali zabavljanja na katerokoli narzdnost ali politično stranko. Priporočamo v posnemanje tudi Jelenčevim „Zaveznikom.“

Ljudske šole na Turškem. Pred kratkim je sultan ukazal, naj se ustanovi v rumelijskih pokrajinah 500 ljudskih šol. Vrhovni nadzornik Hussein Hilmipaša jih je razdelil na poedine kraje: Solun 50, Janina 50, Drinopolje 69, Kosovo 130, Monastir 100, Skader 60, in da bo število polno, jih dobila Kosovo in Monastir še 41. Žalibog ni rečeno ničesar, bodo-li te šole za kristjane ali za Mohamedance. „Journal de Salonique“ prinaša zanimivo statistiko o šolstvu v tem mestu. Tam se nahaja 24 mohamedanskih šol s 4305 učenci (2704 dečki in 1601 deklicami) in 230 učiteljskimi močmi (182 je moških, 48 ženskih). Te so večinoma nižje ljudske šole, nekaj je trgovskih in licejev. Židovskih šol je 60 s 7080 učenci (4415 in 2665) in 284 učitelji (198 in 86); 10 je grško-iztočnih z 2469 učenci (1300 in 1199) in 65 učitelji (40 in 25); 5 bolgarskih s 751 učenci (418 in 333) in 38 učiteljskimi močmi (27 in 11). Med temi zavodi je tudi gimnazija, 3 srbske šole z 244 učenci (156 in 88) in 26 učitelji (17 in 9); 2 rumunski šoli

s 83 učenci (64 in 19) in 11 učitelji, naposled še 1 armenska s 40 učenci. Razun tega je še nekaj tujih učnih zavodov, in sicer 1 nemška šola (pod avstrijskim pokroviteljstvom) s 168 učenci (109 in 59) in z 10 učiteljskimi močmi; 5 francoskih s 750 in 4 laške s 538 in 1 angleška dekliška šola s 150 učenkami. Skoro dve tretjini dijakov v tujih šolah je židov. Skupno je v Solunu 115 šol s poprečno 16.750 učenci, prebivalcev pa ima 88.000, torej lepo število.

(Kršč. škola.)

O službenih letih ljudsko-šolskih učiteljev na Pruskem poroča „Statistische Korr.“ sledeče: Na Pruskem je bilo dné 27. junija 1901. 26.392 učiteljev po mestih, 48 038 na deželi, 9025 učiteljic po mestih, 4725 na deželi. Mejtmi jih je dopolnilo v mestih 3449 ali 1307 od tisoča nad 31 službenih let in tako doseglo najvišjo (deveto) stopinjo starosti, na deželi 5433 ali 1128 od t., učiteljic pa 283 ali 314 od t. Od 39 do 49 let je že poučevalo 849 mestnih učiteljev (322 od t.), 1415 na kmetih (294 od t.). 37 mestnih učiteljic (41 od t.) in 23 na deželi (49 od t.). V 50. ali

višjem službenem letu je bilo 37 mestnih (14 od t.) in 60 na kmetih (12 od t.) in 2 učiteljici na deželi (04 od t.), mestne v taki starosti ni bilo nobene. Skupno je bilo dopolnilo že 2361 učiteljev in 62 učiteljic nad 39 službenih let. Najvišjo starostno doklado je uživalo 1766 od t. mestnih in 1483 od t. kmečkih učiteljev, 54.4 in 60.8 od t. pa učiteljic.

Stroški nekaterih držav za vojaštvo in šolstvo. V Veliki Britaniji pride na vsacega prebivalca 66 kron stroškov za šolstvo in 25 kron za vojaštvo; na Francoskem za šolstvo 5 K (!) za vojaštvo 24 K. V drugih državah je razmerje sledeče: Nemčija za šolstvo 7 za vojaštvo 18; Dansko 3 in 11; Švedsko 4 in 9; Avstroogrška 2 in 9; Italija 1 in 9; Rumunska 5 in 9; Norveška 4 in 8; Belgija 5 in 8; Švica 15 in 8; Grško 2 in 10.

Na c. kr. gimnaziji v Novem mestu se je oglasilo za prvi razred 59 učencev, od katerih pa je bilo 9 zavrnenih. Prvi razred torej šteje 56 učencev z repetenti vred, 2. 32, 3. 37, 4. 37, 5. 22, 6. 19, 7. 16 in 8. 30, skupaj je tedaj 249 učencev.

✦ Naznanilo. ✦

Pri vseh knjigotržeh je dobiti po K 1.60

Navodilo k I. zvezku Črnivčeve Računice

Založila „Slovenska Šolska Matica“.

Odbor.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.